

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Swiss Cooperation Office Kosovo

UNAPREĐENJE ZAPOŠLJAVANJA MLADIH (EYE) NA KOSOVU

Obuka Kosovskog udruženja za maloprodaju o upravljanju maloprodajom

Godišnji izveštaj za 2021.

Podnet: mart 2022.

Projekat Švajcarske razvojne saradnje (SDC), kojeg realizuju:

HELVETAS
Swiss Intercooperation

KOSOVO

Management
Development
Associates **MDA**

Tabela sa sadržajem

OSNOVNE INFORMACIJE	4
1. UVOD	5
2. REZULTATI PROJEKTA ZA 2021. GODINU	6
3. ISHOD 1: RAZVOJ VEŠTINA	7
REZULTAT 1.1 NEFORMALNE OBUKE	9
REZULTAT 1.2 INDUSTRIJSKA REŠENJA	11
4. ISHOD 2 POSREDOVANJE U POSLU I KARIJERNO VOĐENJE	13
REZULTAT 2.1 KARIJERNO VOĐENJE	15
REZULTAT 2.2 TRANZICIJA NA USLUGE RAD	17
5. RODNA I SOCIJALNA INKLUZIJA	19
6. UPRAVLJANJE KOMUNIKACIJOM I ZNANJEM	20
7. MONITORING I MERENJE REZULTATA	21
8. FINANSIJE I MENADŽMENT	22
8.2 UPRAVLJANJE PROJEKTOM	22
ANEKS 1: TABELA SA REZULTATIMA	23
ANEKS 2: LISTA NOVIH MODULA OBUKE KOJE NUDE PRUŽAOCI NEFORMALNIH OBUKA	26
ANEKS 3 AŽURIRANJE PROCENE RIZIKA	28
ANEKS 4: NAJBITNIJE EYE VESTI TOKOM 2021	30

Lista sa skraćenicama

AVETAЕ	Agencija za stručno osposobljavanje i obuku i obrazovanje odraslih
BPO	Ugovaranje poslovnog procesa
AZRK	Agencija za zapošljavanje Republike Kosovo
EKVD	Evropska kompjuterska vozačka dozvola
ISOO	Institucije za stručno obrazovanje i obuku
IKT	Informaciona i Komunikaciona Tehnologija
MRO	Međunarodna organizacija rada
KCDF	Kosovski fond za razvoj karijere
KSPO	Kosovski strateški plan za obrazovanje
KIMERK	Klaster metala i obnovljive energije
KfW	Nemačka investiciona i razvojna banka
KUM	Kosovsko udruženje za maloprodaju
MDA	Saradnici razvoja menadžmenta
MONTI	Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija
MRM	Praćenje i Merenje Rezultata
NUK	Nacionalna uprava za kvalifikacije
NVO	Nevladina organizacija
JSZ	Javne službe zapošljavanja
SBCC	Centar za razvoj karijere u okviru škole
SCO-K	Švajcarska kancelarija za saradnju – Kosovo
SOO	Stručno obrazovanje i osposobljavanje
VORAE	Glas Roma, Aškalija i Egipćana
CSO	Centar za stručnu obuku
GOP	Godišnji operativni plan

Osnovne informacije

Zemlja: Kosovo	Naziv projekta: Unapređenje zapošljavanja mladih (EYE)
SDC No SAP: 7F-06875.03.01	
Domen Strategijske Saradnje: ENE	

Cilj	Mlade žene i muškarci, uključujući ugrožene i isključene grupe, imaju koristi od poboljšanih mogućnosti za zapošljavanje, na inkluzivan i održiv način
Rezultati (OC) (Projektni Ciljevi, Svrha)	1) Mlade žene i muškarci na Kosovu povećavaju svoju zapošljivost unapređenim veštinama potražnje na tržištu kroz bolji pristup obuci koju sprovode pružaoci obuke vođeni od strane industrije i neformalne institucije za obuku; 2) Mlade žene i muškarci mogu da donose bolje informisane izbore u karijeri zahvaljujući sistemu karijernog vođenja koji je više zasnovan na potražnji, dok u isto vreme imaju koristi od efikasnijeg informacionog sistema sa tržišta rada

Trajanje ove faze projekta: 01.01.2021 – 31.12.2024	Izveštajni period: 01.01.2021 – 31.12.2021
--	---

Budžet u fazi (CHF)	4,973,056	Budžet za 2021 (CHF)	1,533,346
Potrošeno u fazi (CHF)	1,161,258	Potrošeno u 2021 (CHF)	1,161,258
Informacije o doprinosima partnera i/ili drugim donatorima (obračunato u CHF): 0			

Organizacije koje rade na implementaciji:	HELVETAS Swiss Intercooperation (vodeći partner) MDA - Saradnici na razvoju menadžmenta
Glavni domaći partneri: Agencija za zapošljavanje, MONTI, Portali za zapošljavanje, SOO škole, neformalni pružaoci obuke, poslovna udruženja, privatne kompanije, AVETAE	Glavni međunarodni partneri:

Direktor projekta Menadžer Projekta	Pieter Ypma/Julian Peach Albina Berisha	Broj projektnog osoblja	Međunarodno: 1 (100%) Lokalno: 13 (4 sa skraćenim rad vremenom)
		Međunarodni konsultanti (dani):	0
		Lokalni konsultanti (dani):	74
		MDA (dani)	

1. Uvod

Projekat za Unapređenje zapošljavanja mladih (EYE) predstavlja projekat Švajcarske kancelarije za saradnju na Kosovu (SCO-K). Projekat je trenutno u svojoj trećoj i poslednjoj fazi, od januara 2021. do decembra 2024. EYE se implementira od strane konzorcijuma Helvetas Sviss Intercooperation (HSI) i Saradnici za razvoj menadžmenta (MDA).

Projekat radi sa tržišnim akterima uključenim u ponudu i potražnju za kvalifikovanom radnom snagom, uključujući vladina ministarstva, Agenciju za zapošljavanje, opštine, SOO škole, pružaocima obuke, privatne usluge posredovanja pri zapošljavanju, privatne kompanije i poslovna udruženja. U skladu sa ciljem projekta, EYE investira u:

- 1) Neformalnu obuku kroz rad sa specijalizovanim institucijama za obuku, liderima u industriji, poslovnim udruženjima, i
- 2) Usklađivanje poslova/radnih mesta i karijerno vođenje kroz rad sa pružaocima usluga posredovanja pri zapošljavanju i SOO školama za karijerno usmeravanje.

Tokom ove godine, EYE je uspostavio više od 30 partnerstava za oba ishoda i nastavio praćenje i saradnju sa drugim partnerima koji dolaze iz faze 2. Negde oko 40% partnerstava je novo, ali neka od njih predstavljaju partnere iz druge faze. Partnerstva su kreirana i sklopljena na osnovu lekcija iz ranijih faza, korišćenje dobre reputacije EYE-a, njegovog pragmatičnog pristupa partnerstvu i mrežama u poslovnim i vladinim krugovima.

Glavni rezultati projekta tokom 2021 su:

- 2.300 mladih je pohađalo treninge u različitim modulima EYE partnera (350 dolazi iz novih partnerstava u fazi 3).
- 322 mladih osoba je pronašlo zaposlenje nakon obuke (18 dolazi iz novih partnerstava u fazi 3).
- Razvijeno je ili ažurirano 17 novih paketa obuke u IT, građevinarstvu, drvnoj industriji, maloprodaji i marketingu.
- 31 kompanija je doprinela boljem razvoju veština učestvujući u radionicama, predstavljajući svoje poslovne potrebe putem anketa i emajlova, dok je 40 kompanija finansijski doprinelo obukama.
- Ukupno 145.000 mladih imalo je pristup relevantnim informacijama o tržištu rada.
- Više od 1.000 mladih pronašlo je zaposlenje kao rezultat boljih usluga posredovanja pri zapošljavanju (536 iz faze 3).
- Javno finansiranje se povećalo tokom 2021. godine i doprinelo je uspostavljanju tri nova karijerna centra bez EYE podrške na osnovu EYE modela i metodologije.
- Potpisan je Protokol o saradnji sa Ministarstvom obrazovanja o karijernom vođenju. Kao rezultat toga, institucionalizacija SBCC modela karijernih centara je uključena u Kosovski strateški plan za obrazovanje (KSPO 2022-2026).
- Odeljenje za rad u okviru MFRT-a je izrazilo interesovanje da saraduje sa privatnim provajderima posredovanja pri zapošljavanju kako bi poboljšali usluge za tražioce posla, što je aktivnost koju je EYE pokrenuo u poslednjoj fazi kako bi se sagledali modaliteti saradnje.
- Zajedno sa MFRT izrađena je infrastruktura platforme za šemu garantovanja poslova (Superpuna) koja će biti pokrenuta 2022. Vlada je izdvojila 20 miliona evra za finansiranje šeme.
- Polovina budžeta za reagovanje na COVID je potrošena 2021. na partnere koji su najviše pogođeni COVID-om. Nekoliko primera uključuje: i) centar za obuku koji je zatvoren zbog COVID mera podržan je da ponovo počne sa aktivnostima, ii) obuke za ugroženije grupe pogođene pandemijom kao što su mladi iz srpske zajednice koja živi na severu i iii) ulaganja u teme digitalizacije kao što su obuke i usluge koje su bile potrebne kao odgovor na pandemiju.

Glavni izazovi tokom 2021. godine:

- Uključivanje manjinskih zajednica u obuke i zapošljavanje ostaje kao problem zbog nemogućnosti plaćanja i nedostatka informacija o poslovima i obukama. Izazov za projekat je da se na održiv način pozabavi osnovnim uzrocima jer su partneri nevladine organizacije koje rade na ovim temama i u velikoj meri zavise od donatora. Sa tim u vidu, EYE više radi na uključivanju etničkih manjina koje govore srpski na kurseve albanskog jezika gde je to moguće.

- Geografsko širenje centara za obuku i portala za zapošljavanje je teško zbog nesposobnosti kompanija da plate i niske svesti o prednostima ovih usluga. To je razlog zašto naši partneri kasne u implementaciji kada je u pitanju proširenje.
- Budžetska potrošnja za 2021. godinu iznosila je 76%.

Glavna dešavanja u ovom kontekstu:

Sa aspekta šireg razvoja tržišta rada, EYE ostaje relevantan jer je njegov kontekst rada nepromenjen. Prema Anketi o radnoj snazi za prvi kvartal 2021. godine, stopa zaposlenosti je iznosila 29,3%¹ dok je stopa nezaposlenosti bila 26% (ili 124.657). Isti izveštaj pokazuje da je nezaposlenost među mladima i dalje veoma visoka. Mlade osobe starosti 15-24 godine na Kosovu imale su dva puta veće šanse da budu nezaposlene nego odrasli. Nezaposlenost mladih iznosi 49% ili 37.770 lica. Nezaposlenost je veća među mladim ženama (54%) nego mladim muškarcima (46%).

Pored toga, stopa neaktivnosti radno sposobnog stanovništva ostaje zabrinjavajuća, gde 61% (741.906 lica) nije ekonomski aktivno.

Kosovo ima novu vladu od marta 2021. Najveća promena u novoj vladi, relevantna za rad EYE, je spajanje Ministarstva rada sa Ministarstvom finansija, rada i transfera. Zajedno sa Ministarstvom obrazovanja, oba ministarstva su pokazala spremnost da podrže teme razvoja stručnih veština, zapošljavanja mladih i karijernog vođenja.

Uz pomoć MOR-a i Evropske komisije, Vlada Kosova je osnovala tehničku radnu grupu za definisanje Garantne šeme za mlade. Ovo predstavlja pozitivan razvoj za EYE projekat jer će dodatno povećati potrebu za uslugama posredovanja pri zapošljavanju, karijernom vođenju i kratkoročnim rešenjima za obuku.

2. Rezultati projekta za 2021. godinu

Uticaj (sveobuhvatni cilj)	Mlade žene i muškarci, uključujući ugrožene i isključene grupe, imaju koristi od poboljšanih mogućnosti za zapošljavanje, na inkluzivan i održiv način						
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Pokazatelji		Rezultati 2 faze 2021 ²	Osnovna procena ³	Meta za 2021	Rezultati 3 faze 2021 ⁴	Kumulativno ⁵	2024 Meta faze
Broj osoba koje imaju novo ili bolje zaposlenje ⁶ (osnovni nivo 3.834: cilj do 2024: 6.800) iz:	Ukupno	1,388	3,834 ⁷	500	554	5,776	6,800 ⁸
	Žene	36%	56%	40%	37%	41%	40%
	Manjine	18%	4%	5%	8%	8%	5%
OC1: Broj mladih je dobio pristup zapošljavanju ili samo-zapošljavanju	Ukupno	304	1,322 ⁹	250	18	1,644	2,350 ¹⁰
	Žene	40%	49%	40%	33%	47%	40%
	Manjine	1%	4%	5%	6%	4%	5%

¹Zaposleno je 29,3% (590.167 lica). <https://ask.rks-gov.net/media/6355/lfs-q1-2021.pdf>

² Rezultati koji se generišu (nastaju) tokom Faze 3, ali potiču od investicija izvršenih u Fazi 2.

³ Predstavlja osnovnu procenu samo za 3 fazu;

⁴ Ovo su samo rezultati 3 faze;

⁵ Uključuje: rezultate 2. faze + osnovnu procenu + rezultate za 2021. godinu, 3. faza

⁶ IED_ARI_2 Pokazatelj – bolje zapošljavanje. Za EYE projekat, bolje zapošljavanje je kada je korisnik projekta unapređen ili dobije veću nadoknadu.

⁷ Ova osnovna procena se promenila (kako se osnovna linija može promeniti? To se desilo u istoriji) sa 2,475 kao što je napisano u Prodoc-u na 3,834 prema merenjima u decembru 2020. - na kraju faze 2. Najveći doprinos ovome je pokazatelj „usklađenih poslova“. Zbog situacije sa pandemijom, projektovano je da bude niže, tako da taj pokazatelj ima skoro 1.000 razlike u odnosu na projekciju.

⁸ Osnovna procena je povećana za približno 1300, tako da je cilj faze povećan za 1300 (5000+1300=6800)

⁹ Ažurirano prema izveštaju faze 2. Ova osnovna procena je povećana sa 969 u Prodoc-u na 1.322 prema merenjima iz decembra 2020.

¹⁰ Osnovna procena je povećana za približno 350, tako da je cilj povećan za 350 (2000+350=2350)

zbog boljeg razvoja veština							
OC2: Broj mladih koji su dobili posao preko zvaničnih pružalaca usluga i centara za karijeru	Ukupno	1,084	2,512 ¹¹	250	536	4,132	4,500 ¹²
	Žene	35%	40%	40%	37%	38%	40%
	Manjine	23%	5%	5%	5%	10%	5%

3. Ishod 1: Razvoj veština

Ishod 1	Mlade žene i muškarci imaju povećan pristup obuci i zapošljivosti kroz sistem neformalne obuke koji je više tržišno orijentisan .
----------------	---

Pokazatelji		Rezultati 2 faze 2021	Osnovna procena ¹³	meta2021	Rezultati 3 faze 2021	Kumulativno ¹⁴	2024 meta faze
Broj lica (nezaposlenih i zaposlenih) upisanih u razvoj novih ili boljih stručnih veština	Ukupno	2,314 ¹⁵	7,000	1,000	350	9,664	12 000
	Žene	53%	40%	40%	37%	43%	40%
	Manjine	5%	5%	5%	6%	5%	5%
Broj kompanija ili profesionalnih organizacija koje doprinose razvoju relevantnih stručnih veština			0	15	31	31	55
Broj pružalaca obuke koji realizuju obuku na održiv način u saradnji sa privatnim sektorom bez podrške donatora			62 ili 37% ¹⁶	5%	n/a ¹⁷	37%	Povećanje za 30%
Povećanje ulaganja partnera u neformalne obuke			84,000 CHF	3%	134,915 CHF	218,915 CHF	10%

¹¹ Ova osnovna linija se povećala sa 1.506 u Prodoc-u na 2.512 prema merenjima u decembru 2020. godine, izveštaj na kraju faze 2.

¹² Osnovna linija je povećana za približno 1000, tako da je cilj faze povećan za 1000 (3500+1000=4500)

¹³ Predstavlja osnovnu procenu samo za 3 fazu

¹⁴ Uključuje: rezultate 2. faze + osnovnu procenu + rezultate za 2021. godinu, 3. faza

¹⁵ Partneri iz 2 faze koji su izvestili su: CSO, Korabi, United Pixels, ECK, Meister, Speex Education, GIC, Beetroot akademija

¹⁶ 37% (62 od ukupno 167) pružalaca obuke koji su finansijski održivi saraduju sa privatnim sektorom koristeći svoje povratne informacije u prilagođavanju modula obuke

¹⁷ Ovo će biti izmereno na raju 2022. godine.

Broj/procentat nameravanih korisnika KML proizvoda primenjuje znanje			0	100	31 ¹⁸	31	300
--	--	--	---	-----	------------------	----	-----

U okviru komponente razvoja veština tokom 2021. godine, EYE je ušao u dugoročna partnerstva sa novim partnerima koji su radili u sektorima u kojima ranije nismo radili, kao što su drvo i maloprodaja. EYE je takođe nastavio saradnju sa CSO i nevladinim organizacijama, kao što je LINK, koje pružaju obuku na srpskom jeziku u severnoj Mitrovici. Partneri EYE-a u 2021. godini bili su: Centri za stručnu obuku, Betroot akademija, BIT akademija, Data2Know, Dekoriti centar za obuku, Jungle, Kosovsko udruženje za maloprodaju, LINK, Shehu, Speex Education. Kroz sva ova partnerstva razvijena su 24 nova paketa obuke, a više od 40 kompanija imalo je koristi od rešenja za obuku. Spisak modula obuke koje je izradio svaki nosilac obuke nalazi se u Aneksu 2.

Tokom ovog perioda, 350 mladih završilo je stručnu obuku preko EYE partnera, dok se više od 1.000 očekuje u narednoj godini. Sa ovim partnerima, EYE radi na poboljšanju funkcionisanja i odziva tržišta neformalne obuke u skladu sa veštinama koje se zahtevaju od privatnog sektora.

Jedan od pokazatelja kroz koji merimo sistemske promene je broj kompanija koje doprinose boljem razvoju veština. Već postoji 31 kompanija, koja je aktivno učestvovala i doprinela razvoju nastavnog plana i programa, finansijski doprinela i dala povratne informacije o relevantnosti obuke. Očekuje se da će ova linija komunikacije između pružalaca obuke i privatnih kompanija ostati i pomoći će pružaocima obuke da kontinuirano inoviraju, poboljšavaju svoju ponudu i ostanu relevantni. Ova komunikacija je povratna informacija putem koje nameravamo da merimo sistemske promene. Kroz ovu komunikaciju pokušavamo da poboljšamo saradnju pružalaca obuke sa potrebama privatnog sektora. Otuda smo čvrsto uvereni da se sistemska promena postiže samo uključivanjem privatnog sektora. Neki primeri kompanija koje su doprinele razvoju obuke: 8 privatnih kompanija iz IKT sektora dalo je povratne informacije o profilu obuke za obuku za osiguranje kvaliteta na Betroot akademiji, 20 kompanija je učestvovalo u radionicama kada su CSO ažurirali svoje nastavne planove, Dekoriti centar za obuku je dobio inpute od 3 kompanija u drvnom sektoru. Pored toga, 40 kompanija je finansijski doprinelo obuci.

Do 31. decembra 2021. godine, pet provajdera obuke¹⁹ i EYE, su ocenjivali zadovoljstvo učesnika/polaznika obukama, kao i koliko su biznisi zadovoljni svojim obučanim osobljem. Prema podacima dobijenim od 135 polaznika, 88% učesnika je odgovorilo da je zadovoljno sadržajem obuke, a 91% je izjavilo da je obuka ispunila njihova očekivanja. S druge strane, od 20 preduzeća koja su finansirala obuke za zaposlene, 75% je bilo veoma zadovoljno sadržajem. Dok je po pitanju produktivnosti zaposlenih koji su pohađali obuku, 90% preduzeća prijavilo povećanje produktivnosti i učinka. Očekuje se da će nalazi iz ovog upitnika pomoći pružaocima obuke da poboljšaju kvalitet i sadržaj obuke u budućnosti. Preduzeća su takođe dala konkretne preporuke kako da obuke budu relevantnije u budućnosti. Na primer, neki biznisi su predložila da se poveća praktični deo, da se uključe moduli o „radnoj etici“ ili dodaju drugi moduli.

Svi privatni provajderi obuke ostvaruju prihode. Zajedno su prijavili oko 84.433 CHF u 2021. i investicije oko 134.000 CHF. Podrška donatora na ovom tržištu se povećala 2021. godine, što narušava tržište i otežava EYE-u da meri održivost zbog većeg prisustva novca donatora na tržištu VSD-a. U 2021., dva EYE partnera (Korabi i Shehu) dobili su velike investicione grantove iz Regionalnog fonda za izazove KfV-a. EYE nastavlja da radi sa partnerima i RCF timom na ublažavanju rizika u vezi sa održivošću. Koordinacija donatora i saradnja u razvoju veština na Kosovu ostaje prioritet i EYE je doprineo da se obezbedi da donatori zahtevaju slične uslove zajedničkog ulaganja kao i kompanije za obuku. Mi kao projekat održavamo stalnu komunikaciju sa drugim donatorima i delimo informacije o aktivnostima, obimu i oblasti rada koje su pomogle svakom od nas da bolje koordiniramo u svojim oblastima intervencije kao donatori / agencije za implementaciju. Čvrsto verujemo i insistiramo da su održivi poslovni modeli ono što će doprineti i doneti održivost. U tom smislu, EYE stalno pokušava da inspiriše ko-investiranje u ideje i partnerstva koja su se za nas pokazala kao uspešne priče (primer: Shehu, pobjednik 1. grupe Regionalnog izazovnog fonda. Glavni donatori koji doprinose ovoj oblasti ostaju: Kosovo Challenge Fund, USAID kroz projekat Compete i GIZ.

¹⁸ 86% prisutnih na SOO samitu izjavilo je da je obrađena tema kao deo EYE prezentacije o nekoliko poslovnih modela za VSD važna i vredna;

¹⁹ Shehu, Dekoriti, Kosovsko udruženje za maloprodaju, BIT akademija i Beetroot

Istraživanje koje je sproveo EYE o korišćenju sistema praćenja od strane pružalaca obuke²⁰ pokazalo je da je 45% anketiranih partnera izjavilo da ima sistem praćenja. Ostali nemaju trag zbog nedostatka ukupnih kapaciteta. Kao prateću aktivnost, EYE je organizovao događaj sa pružaocima obuke u oktobru 2021. gde je postojala opšta saglasnost o potrebi za povećanjem kvaliteta kroz mehanizam povratnih informacija od strane pružalaca obuke. EYE će 2022. podržati privatne provajdere obuke da izgrade kapacitete kako bi mogli da počnu da prate svoje diplomce. Hipoteza je da će sa boljim podacima i više znanja o tome kako da ih koristi, provajder obuke moći da osmisli bolje ponude obuke (poveća kvalitet) i da radi efikasnije i učinkovitije zbog boljih internih procesa upravljanja.

Korabi centar za obuku realizovao je pilot praćenje u decembru 2021. kako bi se izmerio uticaj obuka. Od 72 pripravnika koji su odgovorili, 28% je reklo da su otvorili svoju firmu uglavnom radeći kod kuće, dok je 46% reklo da razmišlja o otvaranju svog posla (ovde postoje mogućnosti da čak i studenti koji rade od kuće navode da će u budućnosti otvaraju formalne poslove tako da nisu deo 28%), 20% je proširilo asortiman, 13% je napravilo nova ulaganja i 4% otvorilo novo prodajno mesto. Štaviše, dali su konkretne preporuke o tome kako se nastavni plan i program može poboljšati. Korabi, kao dobavljač inputa, ostvario je rast prodaje od 58%, što pripisuje centru za obuku. Ovaj poslovni model sa dobavljačem inputa preslikan je i na sektor prerade drveta sa kompanijom Shehu.

Naučene lekcije:

- Do sada su najuspešniji centri za obuku osnovani od strane dobavljača inputa. Ovaj model najbolje funkcioniše jer: imaju dobru vezu sa privatnim sektorom, već su poznati igrači i finansiraju troškove treninga centra kroz poslovne prihode od proizvoda koje prodaju.

Budžet za odgovor na COVID:

Ukupno 58% i 98% budžeta iz odgovora na COVID u rezultatu 1.1 i 1.2 potrošeno je 2021. godine, a oko 48.000 CHF je izdvojeno za 2022.

Budžet za reagovanje na COVID za ishod 1				
	COVID budžet 2021	Potrošeno 2021	Izdvojeno 2022	Partneri
Rezultat 1.1	€ 60,000	€ 34,536 (58%)	€ 35,610	Dekoriti centar za obuku, Revizija 4 VTC nastavna programa, LINK
Rezultat 1.2	€ 59,565	€ 58,275 (98%)	€ 13,913	Shehu centar za obuku

Rezultati i učinak za 2021. godinu

Rezultat 1.1 Neformalne obuke

Tokom prve godine faze III, EYE se fokusirao na konsolidaciju i povećanje nekih partnerstava koja su počela u Fazi II i uspostavila nova partnerstva. Pored toga, EYE je nastavio da prati rezultate proistekle iz faze II, koji su bili više fokusirani na povećanje ponude za različite obuke na tržištu i povećanje broja partnera iz privatnog sektora.

U izveštajnom periodu razvijeno je **sedam partnerstava**: CSO, Beetroot akademija, BIT akademija, Data2know, Speeex Education, Jungle i jedno sa NVO Link za srpsko stanovništvo u severnoj Mitrovici. Kroz ova partnerstva, 193 osobe su se upisale u nove ili bolje stručne veštine, 17 mladih, od kojih 6 žena, dobilo je pristup zapošljavanju ili samo-zapošljavanju zbog boljeg razvoja veština. Ukupno 20 kompanija je doprinelo reviziji nastavnih planova i programa za CSO u četiri profila. Ukupno, 17 novih paketa obuke su razvili pružaoci neformalnih obuka iz oba rezultata. Prihod od 46.000 CHF je generisan od pružalaca neformalne obuke u okviru rezultata 1.1, a preko 83.000 CHF je uloženo u neformalne obuke.

²⁰ https://helvetas-ks.org/eye/file/repository/Final_Version_survey_on_TracingENG.pdf

Tokom 2021. godine cilj je bio fokusiranje na proširenje partnerstava, dovođenje privatnog sektora i povećanje broja polaznika. Neke aktivnosti su takođe počele 2021. godine koje će dodatno doprineti sledećim ključnim tržišnim funkcijama:

- poboljšati kvalitet, relevantnost i inovativnost na tržištu neformalne obuke.
- poboljšati komunikaciju sa privatnim sektorom.
- olakšati i podržati širenje geografskog područja i raznolikosti.
- unaprediti metode isporuke, promocije i marketinške strategije obuka.

EYE je radio sa sledećim partnerima za sledeće funkcije:

Partner	Vrsta podrške/sektora	Funkcija tržišta
CSO	COVID odgovor/javni centar za obuku	Inovacija, kvalitet
Bit akademija, Betroot akademija, Data2know	Direktna podrška/ IT sektor	Komunikacija sa privatnim sektorom i inovacije
Speeex Education	Direktna podrška/BPO sektor	Geografsko proširenje
NVO LINK – Severna Mitrovica	COVID odgovor/IT sektor	Inovacija, kvalitet

U nastavku su razrađene aktivnosti i status aktivnosti započetih 2021. godine:

Povećani kvalitet obuke, relevantnost i inovacija: EYE je ugovorio ITED LLC za reviziju nastavnih planova i programa CSO-a za četiri profila: zidar, stolar, elektroinstalater i službenik za računovodstvo. Ulaz iz privatnog sektora bio je ključan u reviziji nastavnih planova i programa ovih profila. Dvadeset kompanija je doprinelo reviziji ova četiri profila. Očekujemo da će CSO investirati u ažuriranje drugih paketa obuke prema potrebama privatnog sektora. Do sada se nastavni planovi i programi finaliziraju i očekuje se da obuka počne 2022. godine.

Geografsko proširenje: Geografska ekspanzija je ostala u snažnom fokusu za EYE u poslednjih 12 meseci kao strategija za povećanje postojećih pružalaca obuke. Među istaknutim sektorima koji omogućavaju veći pristup obuci, zapošljavanju i dugoročnoj održivosti, BPO sektor nesumnjivo igra važnu ulogu. EYE je podržao SPEEEX Education da se proširi na Prizren, ali projekat je odložen i nije mogao da se implementira kako je planirano 2021. Projekat će se nastaviti 2022. Očekuje se da će fokus na doseganju nevećinskih zajednica proizvesti željene rezultate u nastavku godine takođe. Očekuje se da će do kraja ovog partnerstva biti zaposleno 150 mladih iz regiona Prizrena.

Još uvek nemamo uspešnu priču o geografskom širenju osim što se Speeex seli u manje gradove sa manjim centrima za obuku. Ali očigledno je da postoji oklevanje da se proširi i investira u druge gradove uglavnom zbog veličine tržišta i pristupačnosti plaćanja obuka. Uključivanje postaje još teže.

Takođe, Tricontes Priština, podružnica Speeex-a je podržana u ponudi obuka i zapošljavanja. Očekuje se da će do kraja ovog partnerstva biti zaposleno 80 mladih ljudi za maloprodajne provajdere e-trgovine HSE24 (Home Shop Europe), za koje pokriva liniju narudžbi. Projekat ima za cilj da proširi usluge na kancelariju za podrške, zadržavanje, uređivanje videa i grafiku za HSE24 Live TV. Stoga su ključne tačke implementacije projekta obuka zaposlenih o temama zadržavanja, kancelarije za podršku i TV demonstracija uživo na nemačkom jeziku.

Input iz privatnog sektora – unapređenje komunikacije: Komunikacija i inputi iz privatnog sektora ostaju ključna tačka fokusa za EYE. Čvrsto smo uvereni da će povećanje kvaliteta i relevantnosti obuka proizaći iz privatnog sektora. EYE je nastavio da se više fokusira na isticanje komunikacije sa privatnim sektorom. U sektoru IKT razvijena su partnerstva sa Beetroot akademijom, BIT akademijom i Data2know, sa ciljem poboljšanja kvaliteta paketa obuke. Glavne promene koje se očekuju su komunikacija sa privatnim sektorom, digitalizacija njihovog marketinga i industrijski sertifikati kako bi se poboljšao kvalitet obuke. Ova tri partnera EYE-a razvila su šest novih paketa obuke i tri od njih su počela sa izvođenjem obuke. U 2021. godini obučeno je 183 lica, a zaposleno je 28 ljudi. Kroz stalnu fasilitatorsku podršku i savete prema našim partnerima, očekuje se da će to dovesti do veće zaposlenosti i preneti dobre prakse. Među ključnim promenama je uključivanje razvoja nastavnog plana i programa u privatnom sektoru i povezivanja nakon obuke. Na primer, Data2Know koji nudi profesionalnu obuku iz poslovne informatike i nauke o podacima dobio je poverenje nekih vodećih kompanija poput VivaFresh i Raiffeisen banke da obezbedi kvalifikovanu radnu snagu za poslovnu informatiku.

GSI: EYE je nastavio da se fokusira na inkluziju. Stoga smo podržali NVO LINK u Severnoj Mitrovici koja je inicirala Mitrovica centar za inovacije za marketing obuku koja se sastoji od četiri modula: 1) Marketing i prodaja, 2) Upravljanje društvenim medijima, 3) Grafički dizajn i kreiranje sadržaja, i 4) Modul za slobodne radnje. Obuku je pohađalo 20 mladih iz srpske populacije, a 15 je već zaposleno.

Naučene lekcije OP 1.1:

- Tržište neformalne obuke raste tako da će EYE iskoristiti ovaj zamah da podrži obim i održivost.
- Najuspešnija rešenja za obuku su modeli koji imaju jasan model finansiranja od svog osnivanja.
- IKT sektor ostaje privlačno polje za mlade. Iako su proizvodni profili veoma traženi, motivacija mladih za obuku u ovoj oblasti je prilično niska.

Rezultat 1.2 Industrijska rešenja

EYE podržava inovativna rešenja za obuku koju pružaju lideri u industriji i sektorska udruženja. U 2021. godini, intervencija je podstakla snažno angažovanje preduzeća u razvoju nastavnog plana i programa, ulaganja poslodavaca u obuku postojećeg i potencijalnog osoblja i povratne informacije dobijene od kompanija i pripravnika.

U 2021. godini razvijena su tri nova rešenja za obuku dok se 125 učesnika upisalo na razvoj novih ili boljih stručnih veština. Negde oko 40 kompanija je imalo koristi od rešenja za obuku, a pružaoci obuke su uložili 50.000 CHF u neformalne obuke. Nadalje, razvijena su tri partnerstva: jedno u maloprodaji i dva u sektoru prerade drveta.

Partner	Vrsta podrške/sektora	Funkcija tržišta
Kosovsko udruženje za maloprodaju	Direktna podrška/ Sektor maloprodaje	Inovacije
Centar za obuku Shehu	COVID odgovor/drvni sektor	Komunikacija sa privatnim sektorom i inovacije
Centar za obuku Dekoriti	COVID odgovor/drvni sektor	Komunikacija sa privatnim sektorom i inovacije

Kosovsko udruženje za maloprodaju je završilo drugu fazu projekta „Obuka sa zagarantovanim zapošljavanjem“ koji ima za cilj da premosti jaz u veštinama identifikovan u maloprodajnoj industriji tako što će menadžere na početnim nivoima opremiti veštinama o a) službi za korisnike i prodaji, i b) poslovanju maloprodaju, kroz nastavne planove i programe najveće svetske maloprodajne asocijacije, odnosno američke Nacionalne federacije za maloprodaju, uz jedinstvenu priliku da stekne međunarodno priznatu sertifikaciju.

Kosovsko udruženje za maloprodaju upisalo je 65 menadžera srednjeg nivoa iz devet različitih kompanija iz različitih gradova na Kosovu za dve faze obuke do novembra 2021. Kompanije su finansijski doprinele doprinosom u naturi svog vremena i plaćanjem male naknade za obuku. Očekuje se da treća grupa obuka počne u februaru 2022. Naime, od 65 menadžera koji su učestvovali u prvoj i drugoj fazi projekta, njih 30 su bile žene uglavnom na početnim pozicijama, željne daljeg razvoja karijere. Partnerstvo sa KRA ima za cilj da unapredi veštine 100 početnih menadžera, posebno žena menadžera kompanija članica, ali i mladih ljudi koji traže posao u maloprodajnom sektoru. Vredi napomenuti da je bila jedna kandidatkinja koja je došla iz javnog sektora i bio je zainteresovan za povećanje znanja iz oblasti maloprodaje. Nakon obuke započela je sopstveni biznis otvaranjem prodavnice odeće u opštini Klina.

Kroz ovo partnerstvo, KRA je izgradila interne kapacitete svog tima gde su dva člana osoblja prisustvovala Obuci za trenere koju je sprovedla Nacionalna federacija u SAD. Ako se obuke nastave i privatne kompanije nastave da plaćaju obuku, održivost je zagarantovana. Očekujemo da će KRA model poslužiti kao primer drugim poslovnim organizacijama i klasterima da repliciraju model i pronađu pristupačna rešenja uz odgovarajuću obuku.

Kao **odgovor na COVID**, EYE je podržao dva nedavno osnovana centra za obuku od strane lidera u industriji prerade drveta. Jedan centar za obuku nije funkcionisao zbog pandemije, a drugi je podržan da razvije obuku za digitalnu proizvodnju. Obuke koje obezbeđuju ova dva centra za obuku koriste

celoj drvnoprerađivačkoj industriji na Kosovu, jer će pripremiti kvalifikovanu radnu snagu koja će omogućiti prerađivačima drveta da koriste moderne tehnologije, za koje se očekuje da će uskoro postati merilo industrije. Očekuje se da drugi lideri u industriji u drugim rastućim sektorima repliciraju model tako što će ulagati u razvoj stručnih veština za sopstvene potrebe i potrebe sektora.

Partnerstvo sa **Centrom za obuku Shehu** pružilo je mogućnost za unapređenje veština polaznika stolarije sa sledećim modulima: Uvod u stolariju, Bezbednost na radu i zaštita životne sredine i Računarsko numeričko upravljanje (CNC) moduli. Oni su veoma traženi u drvnoprerađivačkoj industriji.

Do sada su 24 kompanije poslale zaposlene na obuku i podelile troškove obuke. Do decembra 2021. godine obuku je završilo 47 zaposlenih iz različitih regiona. Finansijska održivost ovog centra za obuku će verovatno biti postignuta jer imaju kvalitetan brend, a takođe su i dobavljači opreme u drvnoprerađivačkoj industriji i obučavaju ljude da koriste opremu koju prodaju.

Centar za obuku Dekoriti počeo je sa radom u oktobru 2021. Oni su razvili pakete obuke zasnovane na potrebama drvne industrije, takođe uzimajući povratne informacije četiri drvne kompanije za razvoj nastavnog plana i programa; Usavršavalo se 45 zaposlenih u 7 kompanija.

Dekoriti ima za cilj da ponudi profesionalne i tržišno orijentisane programe obuke fokusirane na digitalne proizvodne procese koji će pripremiti otpornu radnu snagu spremnu za izazove budućnosti sa sledećim modulima: 1) Uvod u stolariju, 2) Izgradnja nameštaja i dizajn enterijera, 3) Digitalna proizvodnja, 4) Slikarska ilustracija.

Iako je sprovođenje obuka počelo nedavno, postojalo je ogromno interesovanje i zahtev kompanija za preradu drveta za prekvalifikacijom svog osoblja. Većina učesnika koji su pohađali obuku u Dekoriti već su bili zaposleni. Vredi napomenuti da se jedan pripravnik koji je u novembru 2021. godine pohađao modul izgradnja nameštaja i dizajn enterijera, odmah po završetku obuke zaposlio kao arhitekta u Albed Furniture, Kosovo Polje.

Štaviše, EYE je povećao interne kapacitete menadžera oba centra za obuku subvencionisanjem troškova e-učenja „Kako upravljati centrom za stručnu obuku“ koje je obezbedio Međunarodni centar za obuku MOR-a.

Tokom druge polovine 2021. godine, EYE je sa **Klasterom metalne industrije i obnovljive energije Kosova (KIMERK)** je razvio analizu jaza u veštinama u metalnom sektoru koja je dala detaljniju sliku potreba za veštinama metala u metalnom sektoru. Od 89 anketiranih kompanija, 64% je izjavilo da postoji jaz u veštinama među zaposlenima. Među veštinama koje najviše nedostaju kod zaposlenih i koje su najpotrebnije ispitanim kompanijama su veštine zavarivanja (31%), programiranje CNC mašina (13%), rukovanje CNC mašinama (13%), AutoCAD (8%). Očekuje se da će istraživanje poslužiti kao temeljna analiza za buduću strategiju KIMERK-a i moglo bi biti veoma korisno za druge donatore i nevladine aktere nakon objavljivanja. Međutim, pronalaženje pravog partnera za održavanje obuka na održiv način ostaje problem.

Kao deo KML-a i komunikacije, razvijena su dva info lista sa info-grafikama iz Analiza jaza u veštinama u sektoru maloprodaje za informisanje lica koja traže posao, pružalaca obuke i kompanija o potrebama i nedostacima maloprodajnog sektora. Takođe, video produkcija Trening centra Korabi je razvijena da promoviše akreditaciju njihovih programa obuke i da se pozabavi činjenicom da je Inovacioni centar Korabi inkluzivan i ima za cilj da cilja žene i manjine kao dve kategorije koje imaju potencijal da razviju svoje veština u ovoj oblasti i biti zaposlen.

Naučene lekcije:

- Izgradnja bližeg odnosa između lidera industrije koji pružaju obuku i privatnih kompanija zahteva mnogo truda, posećenosti i poverenja.
- Povratne informacije polaznika i posebno preduzeća o zadovoljstvu i efektima završene obuke su veoma vredne, ali ih nije lako dobiti na odgovarajući način.
- Razvoj poslovnog modela koji stoji iza pružalaca obuke je izazov jer postoje i drugi donatori koji podržavaju besplatne obuke.

4. Ishod 2 Posredovanje u poslu i karijerno vođenje

Rezultat 2	Mlade žene i muškarci donose informisane izbore za karijeru i dobijaju više mogućnosti za zapošljavanje kroz poboljšani informacijski sistem tržišta rada
-------------------	---

Pokazatelji		Rezultati 2 faze 2021	Osnovna procena	Meta 2021	Rezultati 3 faze 2021	Kumulativno ²¹	2024 meta faze
Broj mladih koji pristupaju i koriste nove/poboljšane informacije o tržištu rada i usluge koje je omogućio projekat	Ukupno	2,454 ²²	13,000	18,000	21,504	36,958	50 000
	CGS (info.)		6,500	9,000	20,924 ²⁴	27,424	15 000
	Podudaranje poslova	2,454 ²³	6,500	9,000	600 ²⁵	9,554	15 000
	PES info centri			0	0	0	7 000
	Žene	44%		40%	39 ²⁶ %		40%
Manjinske zajednice	0.5%		5%	3%		5%	
Promena u vremenu potrebnom mladoj osobi da pronađe posao posredovanjem na tržištu rada	Ukupno		TBD ²⁷	0	n/a		TBD
Broj jedinstvenih kompanija koja koriste nove/poboljšane informacije o tržištu rada i usluge koje je omogućio EYE od 01.01.2021.	Ukupno	2,732	0	500	680	3,412	3,000
	CGS			300	624		
Podudaranje poslova				200	56		
Iznos javnih sredstava namenjenih za replikaciju ili adaptaciju karijernih centara			5,570 CHF	15,000 CHF	30,701 CHF	36,271 CHF	55,000 CHF

²¹ Uključuje: rezultate 2. faze + osnovnu procenu + rezultate iz 2021., 3. fazu

²² Ovi podaci predstavljaju podatke iz druge faze partnerstva sa Kosova Job (Simba) i ECK (Xpuna platforma). Dodatnih 11.258 mladih koji su pristupili informacijama su registrovani korisnici u bazi podataka drugog partnerstva iz faze 2, ali pošto ovaj broj nije mogao biti validiran, vodimo ga samo kao informativni podatak i ne predstavljamo ga u tabeli.

²³ Podaci iz druge faze su generisani iz partnerstava sa Kosova Job (Simba), Portal Pune i ECK (Xpuna platforma)

²⁴ Ovi podaci predstavljaju podatke iz 12 karijernih centara (20.921) i partnerstva sa KCDF i KIMERK (14.518 učenika SOO i 6.403 učenika 9. razreda)

²⁵ Ovi podaci potiču iz partnerstva sa Medija centrom. 112.000 ljudi do kojih je došlo preko Kosovajob kampanje koju finansira EYE nije prijavljeno u ovom broju

²⁶ Razdvojeni pregled po polu je urađen samo za partnerstva Centara za karijeru, KCDF, KIMERK i Medija centra. Ne uključuje procenat žena koje su pristupile informacijama o tržištu rada iz kampanje Kosova Job koju finansira EYE. Isto važi i za udeo manjinskih zajednica.

²⁷ U anketi sa 121 korisnikom najvećeg portala za zapošljavanje, Portalpune i 3 fokus grupe, prosečno vreme za pronalaženje posla iznosilo je 1-6 meseci (50%) ispitanika. Dalje objašnjenje u MRM poglavlju.

na nacionalnom nivou							
Broj/procentat nameravanih korisnika KML proizvoda primenjuje stečeno znanje			0	100	30 ²⁸	30	300

U okviru ishoda 2, EYE funkcioniše kroz dva različita, ali komplementarna sistema:

- Rezultat 2.1 poboljšava selekciju karijere učenika SOO-a gledajući njihove sposobnosti i aspiracije i usmeravajući ih na relevantne profile tamo gde postoji velika potražnja.
- Dok rezultat 2.2 poboljšava tržište usluga traženja posla kako bi olakšao mladima da pronađu slobodna radna mesta koja odgovaraju njihovim veštinama.

Oba rezultata u konačnici rade na poboljšanju pristupa mladim ljudima tržištu rada.

Usluge karijernog vođenja i posredovanja pri zapošljavanju koristila je 22.101 mlada osoba. Broj kompanija koja koriste ove usluge je 3.412 uključujući kompanije prijavljene iz faze 2.

Ohrabrujuće je videti povećanje javnih sredstava za podršku sistemskim promenama. 2021. godine, AVETAE je odlučio da osnuje tri dodatna karijerna centra bez podrške donatora. Uložio je 30.000 CHF i očekuje se da će se iznos povećati kako EYE zajedno sa MONTI investira u otvaranje novih karijernih centara 2022. godine.

EYE je na dobrom putu da postigne ciljeve u vezi sa sistemskim promenama u obimu. Iako postoje znaci nagomilavanja jer se druge agencije pridružuju privatnom tržištu, veći naglasak treba staviti na povećanje tržišne baze za ove kompanije. Stoga je EYE radio sa privatnim provajderima na geografskom širenju, radio je sa Ministarstvom finansija, rada i transfera kako bi procenio mogućnosti povećanja saradnje javnih i privatnih usluga posredovanja pri zapošljavanju i podržao Ministarstvo finansija, rada i transfera da razvije infrastrukturu za Garantnu šemu za mlade za koju se očekuje da bude pokrenuta 2022.

Najveći izazov u ovom ishodu je merenje drugog pokazatelja u gornjoj tabeli: *Promena vremena potrebnog mladoj osobi da pronađe zaposlenje*. Posle nekoliko pokušaja, EYE je ustanovio da kvantitativno merenje pokazatelja „*Promena u vremenu potrebnom mladoj osobi da pronađe zaposlenje*“ ne prenosi poruku o promeni koju smo pokrenuli. Međutim, korisnici usluga posredovanja pri zapošljavanju kroz fokus grupe potvrdili su da lakše pronalaze posao i brže prelaze sa posla. Više informacija je u poglavlju MRM.

Merenje kvaliteta i relevantnosti usluga: U anketi od 121 korisnika najvećeg portala za zapošljavanje Portalpune i tri fokus grupe, od mladih je zatraženo da navedu poboljšanja koja će im pomoći da brže nađu posao. Oni su dali prioritet sledećim pitanjima: više stažiranja, više poslova sa skraćenim radnim vremenom, poslovi van Prištine, više detalja u konkursima za posao, karijerna orijentacija.

Naučene lekcije:

- Broj korisnika usluga posredovanja pri zapošljavanju raste svake godine, a digitalna rešenja pomažu da se informacije šire i poveća pristup informacijama za mlade.
- Privatne usluge posredovanja pri zapošljavanju postaju efikasnije i rastu svoje poslovanje zahvaljujući iskustvu, investicijama i konkurenciji. Javne službe za zapošljavanje i dalje

²⁸ 22 karijernih savetnika iz 8 karijernih centara i 8 nastavnika informatike u nižim srednjim školama (nastavnici modula karijernog obrazovanja u okviru nastavnog plana i programa „Život i rad“) imali su koristi od korišćenja priručnika za podršku učenicima 9. razreda za njihov prelazak u višu srednju školu koristeći Busulla platforma. Ova znanja primenjuju se na 248 učenika 9. razreda;

stagniraju zbog političkog odlaganja što stvara prostor za rast privatnih usluga posredovanja pri zapošljavanju. Tempo javnih reformi je spor.

- Tema vezana za karijerno vođenje i posredovanje pri zapošljavanju dobila je odgovarajuću pažnju relevantnih institucija. Karijerno vođenje nudi samo javni sektor, dok je privatni sektor razvijeniji u posredovanju pri zapošljavanju i slobodnim poslovima od strane privatnih kompanija.

Budžet za COVID odgovor:

Budžet za reagovanje na COVID za rezultat 2 za 2021				
		Potrošeno 2021	Izdvojeno 2022	Partneri
Rezultat 2.1	€ 49,565	€ 5,782 €16,690	€ 6,080 € 2,199	KCDF ECDL
Rezultat 2.2	€ 48,261	€ 17,323 € 17,576	€ 8,500	Kosova Job

Ukupno 45% budžeta u rezultatu 2.1 potrošeno je 2021. godine i više od 8.000 je izdvojeno, dok je pod drugim rezultatom potrošeno 72% budžeta.

Rezultati i učinak za 2021. godinu

Rezultat 2.1 Karijerno vođenje

Godina 2021. je bila odlična godina konsolidacije i napretka za ovu intervenciju. Vrednost karijernih centara sada je mnogo jasnija zainteresovanim stranama; proširenje i održivost izgleda verovatnije.

Saradnja sa MONTI je intenzivirana kako bi se mobilisao za ispunjavanje odgovornosti i aktivnosti definisanih Memorandumom o razumevanju potpisanim sredinom godine u vezi sa institucionalnim proširenjem i standardizacijom karijernih centara u SOO. Pored toga, novoosnovani centri za karijeru u Srbici, Uroševcu i Prizrenu su obučeni da unaprede i diverzifikuju svoje usluge. Mreže su takođe poboljšane između centara i poslodavaca.

Kao rezultat toga, 2021. je završena sa pružanjem 20,921 uslugu karijernog vođenja iz 12 karijernih centara i partnerstvima sa KCDF i KIMERK-om, uz učešće žena od 39%. Ovo je dostignuće od 40% u odnosu na ukupan ishod koji se predviđa da će se postići do kraja faze (15,000). Uključenost manjina u usluge i aktivnosti karijernog vođenja ostaje niska (1.7%), zbog malog broja karijernih centara u regionima sa manjinskim zajednicama: pitanje koje će se uzeti u obzir pri odabiru opština za osnivanje novih karijernih centara.

Obrazovni sistem na Kosovu dozvoljava odvojena odeljenja samo za tursku zajednicu i u tom kontekstu karijerni centri u opštinama u kojima ova zajednica postoji (npr. 11 Marsi u Prizrenu) nude usluge karijere samo za nastavu sa učenicima na turskom jeziku. Dok je zajednica RAE pomešana u učionici sa drugim zajednicama (uglavnom albanskom), stoga je dosta lakše obuhvatiti opštine u kojima u stručnim školama postoji ova zajednica (kao na primer Kosovo Polje) kako bi imali jednake mogućnosti za bolji razvoj karijere.

Uključivanje preko 600 kompanija u aktivnosti karijernih centara doprinelo je razvoju praktičnih veština učenika SOO, čime je povećana njihova moć zapošljavanja. Već u drugoj polovini godine broj jedinstvenih biznisa bio je za 36% veći nego u prvoj polovini. Kao rezultat ove saradnje, 2.411 učenika je povezano sa tržištem rada, od čega **je 297 radnih mesta dobijeno upoređivanjem učenika sa slobodnim radnim mestima** (32% žena i 1.3% manjinskih zajednica).

Sledi rezime glavnih aktivnosti koje su doprinele postignutim rezultatima:

Osigurati održivu ekspanziju SBCC-a na nacionalnom nivou

EYE i MONTI su formalno dogovorili partnerstvo koje definiše glavne oblasti saradnje: standardizaciju modela, proširenje na deset opština i program kvalifikacija za karijerne savetnike.

U okviru ovog partnerstva, MONTI je uspostavio radnu grupu od 24 člana sa mandatom da definiše sve aspekte održivog sistema karijernog vođenja u okviru SOO. Ova grupa će početi sa radom kada SPOK 2022-2026 bude završen jer će definisati nacionalnu viziju za karijerno vođenje za ISOO. Studijske posete zvaničnika MONTI Albaniji, koje su organizovali EYE i RisiAlbania, radi razmene iskustava sa opštinom Tirana u vezi sa uslugama za karijeru u zajednici bile su vredan doprinos za definisanje ove vizije. Pored toga, EYE je bio aktivno uključen u tehničku grupu KESP-a, doprinoseći širenju znanja, iskustva i dobre prakse SBCC modela. Sada je MONTI izvršio sve pripreme da radna grupa počne sa radom početkom 2022. godine; prvo o standardizaciji modela a zatim u drugoj polovini godine da se nastavi sa izradom administrativnog uputstva. Kako bi podržao MONTI u ovom procesu, EYE će angažovati lokalne i međunarodne konsultante.

MONTI se obavezao da će uspostaviti deset novih karijernih centara u kojima se očekuje 30% zajedničkog ulaganja opština. Takođe je obavezno da osoblje novih karijernih centara bude obučeno u skladu sa programom kvalifikacija za karijerne savetnike koji je EYE razvio u partnerstvu sa AVETAE-om i Centrom kompetencija, Prizren. Iako je aplikacija za akreditaciju pokrenuta u julu 2021. godine, procena od strane NUK-a nije počela. Završetak procesa akreditacije neophodan je u prvom kvartalu 2022. godine, na vreme za uspostavljanje novih karijernih centara i kvalifikacije osoblja.

Osigurati kvalitet i raznovrsnost SBCC usluga

Da bi usluge karijernog vođenja ostale, potrebno je razviti relevantne nove usluge. Tokom 2021. godine, EYE je podržao partnere da razviju tri nove usluge koje su razvijene i poboljšaju jednu, čime je dostigao ukupan cilj faze od tri nove usluge. Ukupno 976 učenika SOO i 248 učenika 9. devetog razreda koristilo je ove nove usluge:

- U prvoj polovini godine po prvi put je učenicima ponuđen predmet „Radno pravo i profesionalno ponašanje i etika“ nakon pilotiranja krajem 2020. godine. Ova obuka koju nudi pet karijernih centara pomogla je 717 učenika 12. razreda se osnaži i bolje osposobi za istraživanje sveta rada.
- Još jedna nova usluga je pilotirana u partnerstvu sa KCDF, kako bi se učenicima 9. razreda omogućilo da donesu informisani izbor karijere prilikom prelaska u više srednje škole. Cilj je da se poveća zrelost njihovog donošenja odluka u vezi sa budućom profesijom kroz testove za samoprepoznavanje karijere koje pruža nacionalna platforma Busulla.com. Osam karijernih centara je dobilo pomoć da ponude ovu uslugu, u skladu sa smernicama razvijenim da im pomognu. Pilot faza je završena u poslednjem kvartalu 2021. godine uključivanjem 248 učenika 9. razreda u osam različitih opština. Usluga će biti nastavljena do kraja školske 2021/2022 godine i pokriva preko 200 nižih srednjih škola sa oko 7.000 učenika. Ova nova usluga karijernih centara je digitalna usluga i može se implementirati na daljinu ako su aktivnosti SBCC-a koje se baziraju na aktivnostima u centrima uz lično prisustvo delimično ili potpuno ograničene. Ovo će školama za stručno obrazovanje dovesti više i kvalitetnijih, prosperitetnih učenika.
- Važna usluga SBCC-a je promocija profesija koje zahtevaju određene industrije, jer na tržištu rada postoji nedostatak tih zanimanja. Takvu uslugu do sada nisu nudili centri za karijeru jer im nedostaju marketinške veštine i jake veze sa određenim industrijama. Stoga je saradnja sa privrednim organizacijama i sektorskim udruženjima imperativ. KIMERK je udruženje za preradu metala i obnovljive izvore energije, koje je pokazalo interesovanje za saradnju sa karijernim centrima kako bi podiglo samopouzdanje studenata srednjih stručnih škola da nastave studije inženjerstva i upoznao ih sa svetom inženjerskog rada. Planirano je da ova nova aktivnost karijernih centara ima dve komponente: nedelju industrije koja se realizuje u saradnji sa kompanijama članicama KIMERK-a i univerzitetsku nedelju koja se realizuje sa tri visokoškolske institucije na Kosovu. Prioritet se daje centrima za karijeru u tehničkim stručnim školama, uključujući šest njih u Đakovici, Peći, Prištini, Prizrenu, Vitini i Vučitrnu. Do decembra 2021. godine, aktivnost je završila njih dvoje od kojih je koristilo 80 učenika. Ovu novu uslugu će redovno nuditi ovi karijerni centri, a služiće i za vršnjačko učenje kako bi je drugi karijerni centri mogli ponuditi za druge važne profesije.

Pored razvijene tri nove usluge, četiri karijerna centra radila su na unapređenju postojeće prakse pružanja obuke korišćenjem metoda vizuelizacije. Info grafika „Kako kreirati izuzetno efikasan karijerni portfolio“ koju je razvio EIE integrisana je u obuku o spremnosti za posao koja se nudi za 179 studenata stručnog obrazovanja, čime se dobijaju bolji rezultati učenja.

Nedavna procena SBCC usluga koju je sproveo EIE pokazala je da je zbog COVID fizičkih ograničenja, centrima za karijeru bilo teško da organizuju većinu uobičajenih aktivnosti u periodu 2020-2021. Kao rezultat toga, preko 40% studenata nije moglo da iskoristi većinu aktivnosti koje promovišu zapošljavanje (npr. sajmovi poslova, radionice o informacijama o tržištu rada i traženju posla, pripreme za sastanke sa poslodavcima, kao i obuke). Pored toga, procena je takođe pokazala da centri za karijeru moraju često da ažuriraju informacije o trendovima na tržištu rada, novim poslovima i novim veštinama koje zahteva radna snaga. Ove informacije se uglavnom dobijaju na mreži. S druge strane, upravljanje procesima i uslugama SBCC-a sve više teži da se digitalizuje kako bi bilo efikasnije i na vreme. Svi ovi argumenti opravdavaju potrebu za obukom osoblja SBCC-a da unaprede svoje kompjuterske veštine. EYE je doprineo organizovanju ECDL obuke za 12 zaposlenih u SBCC-u kojima su potrebne naprednije IT kompetencije. Do kraja godine završena su tri modula ECDL paketa, dok će dodatna četiri modula biti organizovana sledeće godine.

EYE je nastavio da istražuje mogućnosti da učini dostupnim usluge karijernog vođenja mladima iz manjinskih zajednica. Nastavili smo sa KCDF-om na povećanju upotrebe Busulla platforme prevedene na srpski jezik u Fazi 2. Da bi uspeo da mobilize i obuči srpske učenike da koriste ovu platformu, KCDF je stvorio šest lokalnih srpskih master trenera iz Inovacionog centra Gračanica i Aktivni mladi iz Gračanice. Međutim, još uvek nema dokaza da su se srpski učenici prijavili na platformu Busulla. Svesni smo spoljnih faktora koji su umešani, van uticaja OKA, stoga nećemo preduzimati nikakvu drugu intervenciju osim nadgledanja potencijalnih efekata.

Podržati razvoj usluga karijernog vođenja i informacija i za druge pored SOO učenika

Što se tiče PES Informativnih centara za karijerno vođenje (CGIC) koje je planirao AZRK za proširenje paketa usluga za kategorije izvan aktivnog nezaposlenosti, završene su investicije u infrastrukturu za sedam regionalnih CGIC-a koje je odobrio GIZ DIMAK projekat. Pored toga, studija izvodljivosti koju razvija MOR će pokazati najbolji modalitet integracije aktivnosti CGIC-a u PES usluge. Do sada je EYE doprineo znanju i stručnosti, dok će direktno učešće biti planirano nakon završetka studije izvodljivosti.

Naučene lekcije:

- Karijerni centri treba da poboljšaju svoju onlajn promociju, organizovanje javnih kampanja i saopštavanje rezultata javnosti kao redovan zadatak karijernih centara na osnovu profila SBCC-a. Ovo bi povećalo interesovanje naprednih učenika i njihovih roditelja. Zbog toga su potrebne povećane marketinške veštine osoblja centra za karijeru i rukovodstva škole. Oni aktivno doprinose poboljšanju imidža kroz direktnu komunikaciju i aktivnosti sa relevantnim zainteresovanim stranama (roditelji, učenici 9. razreda, civilno društvo, itd.), ali nemaju adekvatne veštine da promovišu svoje rezultate koji bi uticali na poboljšanje školski imidž;
- Karijerni centri u školama imaju veliki obim (pokrivenost) nad impresivnim brojem klijenata (učenici stručnog obrazovanja, učenici 9. razreda, kompanije). Međutim, oni ne mogu da dokažu da li nude usluge zasnovane na potražnji jer nema povratnih informacija o zadovoljstvu u realnom vremenu. Dakle, potreban je mehanizam koji bi omogućio procenu zadovoljstva uslugama karijernih centara. MDA već radi na pronalaženju izvodljivog rešenja.

Rezultat 2.2 Tranzicija na usluge rad

U 2021. godini se usklađivanje poslova vratilo kao sastavni deo biznisa nakon teškog perioda zbog globalne pandemije. EYE je nastavio da traži partnerstva kako bi poboljšao pružanje usluga usklađivanja poslova i potencijalno identifikovao nove usluge na tržištu. EIE angažovan u sledećim oblastima:

- **Marketing usluga KosovaJob** u drugim oblastima osim u Prištini – Kao deo svog budžeta za reagovanje na COVID-19, EYE je podržao glavni posao za usklađivanje poslova na tržištu sa promotivnom kampanjom koja je bila usmerena na druge oblasti Kosova: Prizren, Peć, Đakovica, Gnjilane i Uroševac, i malom mestu Štrpce naseljenom srpskom manjinskom zajednicom i gde je kampanja vođena na srpskom jeziku. Kampanja je koristila dva pristupa, mobilne bilborde kao i društvene mreže, što se pokazalo kao veoma efikasno u dopiranju do mladih ljudi. Prema KosovaJob-u, kampanja je bila uspešnija u Peći, Prizrenu i Uroševcu, jer su ekonomski živahniji. Kao rezultat toga, preko Fejsbuka i Instagrama je došlo do preko 1.000.000²⁹ mladih i preko 20 novih klijenata (biznisa) počelo je da koristi usluge KosovaJob. EYE je ohrabrio KosovaJob da razvije koncepte koji bi se kretali oko poboljšanja trenutnih praksi oglasa za posao, uključivanja provajdera obuke na Kosovu u okviru KosovaJob platforme,

²⁹ Ovo nisu jedinstveni korisnici društvenih medija;

pretvarajući je tako u „sve usluge na jednom mestu“ gde bi zainteresovane strane mogle pronaći informacije ne samo o dostupnim poslovima već i takođe i obuke za koje su zainteresovani.

- **Saradnja sa Medija centrom** – Na osnovu fokus grupa sa mladima koje je EYE imao u pripremi završne druge faze, jedno od glavnih pitanja je bio pristup poslovima i informacijama o obuci na srpskom jeziku. Da bi pomogli u rešavanju ovog problema, EYE je sklopio ugovor sa Medija centrom – Čaglavica, koji je uspostavio portal za pronalaženje posla „Posao na Kosovu“, da uradi dve stvari: 1) da pruži informacije o obuci i mogućnostima zapošljavanja na srpskom jeziku, i 2) da poboljšaju i povećaju svoje mogućnosti za usklađivanje posla. Medija centar je objavio mogućnosti zapošljavanja i obuke kroz 15 TV emisija. Objavljeno je 150 novih oglasa (uključujući pozive za posao i obuku), a pronađeno je najmanje 45 poslova. Putem Medija centra, EYE je uspešno omogućio protok informacija preko provajdera obuke u vlasništvu većinske zajednice (kao što su Dekoriti, Korabi, itd.) mladima koji govore srpskim jezikom, uključujući Srbe, Rome, Bošnjake, Hrvate i druge zajednice.
- Tokom 2021. godine, **Ministarstvo finansija, rada i transfera (MFRT)** se obratilo EYE-u tražeći podršku za omogućavanje zajedničkog sastanka javnih i privatnih službi za pronalaženje posla, sa ciljem procene mogućnosti saradnje u pružanju usluga traženja posla. EYE je angažovao lokalnog eksperta za tržište rada da podrži sastanak. On je intervjuisao širok izbor privatnih pružalaca usluga traženja posla, nakon čega su usledili intervjui sa Agencijom za zapošljavanje Republike Kosovo i osobljem MFRT-a.

Zajednički sastanak sa javnim i privatnim službama za pronalaženje poslova organizovan je u oktobru 2021. gde su se vodile dobre diskusije među akterima. Jedna od preporuka koja je proistekla sa sastanka bila je organizovanje obuke o javno-privatnom partnerstvu koju je EYE podržao. Obuka je ponovo okupila javne i privatne službe za pronalaženje radnih mesta, koji su bili izloženi određenim konceptima javno-privatnog partnerstva, praksi partnerstva na Kosovu i relevantnim zakonima. EYE će nastaviti da olakšava takva partnerstva ako postoji interesovanje. Veća saradnja između službi za pronalaženje radnih mesta bi doprinela boljem tržištu pronalaženja radnih mesta na Kosovu u budućnosti.

- **Platforma Superpuna** - EYE je podržao MFRT da ugovori lokalnu IT kompaniju za razvoj „superpuna“ platforme, kao deo vladine „Garantne šeme za mlade“. Platforma je skoro završena i vrlo brzo će biti urađena prezentacija njenog funkcionisanja, pre javnog puštanja u rad platforme. Očekuje se da će platforma imati veliki uticaj na zapošljavanje mladih u smislu olakšavanja njihovog prelaska na tržište rada. Platforma Superpuna biće jedan od alata za implementaciju Garantne šeme za zapošljavanje mladih koju razvijaju MOR i EU. Glavni model garancije za mlade (IG) u zemljama EU prati put mladih ljudi od NEET do zapošljavanja ili integracije na tržište rada. Ima sledeće stubove: 1) prevenciju ranog napuštanja školovanja, 2) identifikaciju i obuhvatanje NEET, 3) aktiviranje ili individualizovanu podršku, 4) mere integracije tržišta, 5) praćenje praćenja i evaluacije. Dok će se platforma Superpuna baviti stubom 4 o aktivnim merama integracije tržišta rada sa ciljem da se obezbedi prvo radno mesto svakoj osobi uzrasta 18-24 godine, koju subvencioniše MFRT na nivou minimalne plate (250 evra mesečno).

Naučene lekcije:

- COVID 19 je snažno uticao na portale za zapošljavanje, posebno u smislu njihovih prihoda. Međutim, u 2021. godini došlo je do povećanja oglasa za otvorena radna mesta, što je učinilo da portali za zapošljavanje ponovo rade udobno. Međutim, tržištu nedostaju inovacije i posvećenost većeg broja kompanija da stvori usluge boljeg kvaliteta.
- Preko Medija centra saznali smo da većina poslodavaca, iako u manjim mestima van Prištine kao što je Gračanica, ima potrebu za novim zaposlenima, ali je nedostajalo razumevanje korisnosti objavljivanja konkursa (oglašavanje konkursa preko portala), i spremnost da se plati za takvu uslugu.
- Postoji jasan nedostatak novih i inovativnih ideja, što dokazuje veoma mali broj koncepata koje je EYE primio, uprkos tome što je imao nekoliko sastanaka sa kompanijama za pronalaženje posla. Dakle, EYE će blisko saradivati sa pružaocima usluga traženja, identifikovanja i dizajniranja novih proizvoda i usluga koji će uticati na zapošljavanje mladih na Kosovu.

5. Rodna i socijalna inkluzija

Projekat EYE je osmišljen kao rodno i socijalno svestan i inkluzivan projekat. EYE Faza III je nastavak prethodne dve faze projekta. Iako je pristup u ovoj fazi bio drugačiji bez Fonda za manjinske zajednice i ugrožene grupe, uvođenje GSI-a je stoga postalo imperativ. GSI je uključen kroz sve rezultate i ishode i razmatra se kroz svaku intervenciju. Uz sve aktivnosti koje su bile proverene na inkluzivnost, EYE nije imao aktivnosti koje su negativno uticale na manjine ili žene. Razmatraju se mogućnosti za svaku aktivnost da se maksimizira uticaj na žene i manjinske zajednice. Da bi se ovo postiglo, EYE je razvio GSI kontrolnu listu koja se koristi za razvoj partnerstva za procenu partnerstva o važnim GSI aspektima. Kontrolna lista se takođe koristi za usmeravanje partnerstava ka korisnijem pristupu GSI gde postoje takve mogućnosti. Tamo gde postoji potencijal, EYE je razvio aktivnosti koje su unapredile mogućnosti za ranjive grupe, i to po sledećem:

- **Rešavanje problema zapošljavanja žena i uticaja COVID-a:** EYE je uložio resurse u utvrđivanje da li sektor brige o deci utiče na zapošljavanje žena. Izveštaj je prosleđen relevantnim zainteresovanim stranama kao doprinos za moguće promene politike koje poboljšavaju verovatnoću da žene uđu u radnu snagu.³⁰
- **Odabir sektora koji imaju visoku stopu zaposlenosti žena.** Prema Kosovskoj agenciji za statistiku, oko 60% trenutno zaposlenih žena zauzima radna mesta u sektoru maloprodaje; Iako je opšte poznato da malo žena ima visoke pozicije u kompanijama, Kosovsko udruženje za maloprodaju (KRA) cilja sve menadžere na početnim nivoima. Kursevi koje je obezbedila KRA unapredili su njihove veštine, omogućili njihov dalji razvoj u ovom sektoru i pružili priliku za napredovanje u karijeri. Drugi primer je sektor pekarstva i peciva.
- **Pristup informacijama o obuci i zapošljavanju** za nevećinske grupe, posebno onih iz zajednica koje govore srpski jezik, predstavlja veliki problem. Stoga se EYE udružio sa Medija centrom – Čaglavica, kako bi širio informacije o zapošljavanju i obuci, kao i da bi identifikovao nove mogućnosti zapošljavanja za pronalaženje zaposlenja. Medija centar je od maja do novembra 2021. godine kreirao petnaest TV emisija, sa informacijama o zapošljavanju i mogućnostima obuke na srpskom jeziku. Pored toga, Medija centar je pokazao odlične rezultate u doticanju lokalnih kompanija za traženje posla na njihovom portalu www.posaonakosovu.org. Direktno su saradivali sa 17 lokalnih kompanija, objavili 150 oglasa za otvorena radna mesta i obuku, od kojih su većina zapošljavali u oblastima u kojima žive nevećinske zajednice. Od toga su potvrdili da je upareno 45 poslova, od kojih 42 iz manjinskih zajednica. Ovo partnerstvo je bilo važno ne samo zbog mogućnosti zapošljavanja, već i zbog donošenja informacija o mogućnostima obuke manjinskih zajednica. U ovom periodu Medija centar je ostvario saradnju sa drugim zainteresovanim stranama uključujući EYE partnere kao što su Inovacioni centar Gračanica³¹, Korabi³², Dekoriti centar za obuku³³, Mitrovica centar za inovacije³⁴, i KCDF³⁵. Medija centar je nastavio saradnju sa drugim zainteresovanim stranama, kao što je Dekoriti,³⁶ takođe bez podrške EYE-a. Medija centar još uvek nije dostigao punu finansijsku održivost, ali se povećava broj oglasa za posao. EYE će nastaviti praćenje i saradnju sa Medija centrom kako bi poboljšao njihov marketing i doseg. Međutim, jasno je da Medija centar ne traži energično poslovni model nezavisno od grant pomoći. Svoju ulogu delimično vidi u samo-finansiranju, ali i u primanju grantova koje koristi za svoju misiju.
- **Proširivanje aktivnosti na geografska područja** sa povećanim prisustvom manjinskih zajednica, kao i za mlade koji žive van Prištine. Primer za to je intervencija sa KosovaJob-om i naša intervencija sa SPEEEX-om gde je poseban fokus dat socijalnoj inkluziji žena i nevećinskih zajednica koje žive u regionu Prizrena (uključujući RAE, Turke, Bošnjake, Gorance). Ciljane kampanje će biti usmerene na ove grupe kako bi ih podstakle da se prijave i budu deo modula obuke i razvoja. Rezultati ovog partnerstva se očekuju u narednoj godini.
- **Razvijanje prilagođenih aktivnosti koje imaju veliki uticaj na određenu grupu**, uključujući pružaoce obuke koje vode i koriste GSI ciljne grupe: EYE podrška za NVO LINK u Severnoj

³⁰ [https://helvetas-](https://helvetas-ks.org/eye/file/repository/Impact_of_COVID_19_on_Womens_Employment_in_Childcare_Sector_Final_Report_English.pdf)

[ks.org/eye/file/repository/Impact_of_COVID_19_on_Womens_Employment_in_Childcare_Sector_Final_Report_English.pdf](https://helvetas-ks.org/eye/file/repository/Impact_of_COVID_19_on_Womens_Employment_in_Childcare_Sector_Final_Report_English.pdf)

³¹ TV emisija za GIC: <https://www.facebook.com/105408741663438/videos/469509801045293>

³² TV emisija za Korabi <https://www.facebook.com/105408741663438/videos/1273758576420123>

³³ TV emisija za Dekoriti <https://www.facebook.com/105408741663438/videos/580531392948011>

³⁴ TV emisija o Mitrovica centru za inovacije/LINK <https://www.facebook.com/105408741663438/videos/233153692166353>

³⁵ TY emisija KCDF <https://www.facebook.com/105408741663438/videos/845275283065923>

³⁶ Riad Durguti iz Dekoriti kao gost u jednoj drugoj emisiji u Medija centru <https://www.medijacentar.info/heroji-u-doba-koronavirusa-gordana-djoric-i-riad-durguti/>

Mitrovici, koja je osnovala Mitrovica centar za inovacije, imala je za cilj da ponudi različite neformalne IT obuke. EYE je podržao LINK za kreiranje paketa obuke za održivi marketing, koji se sastoji od četiri modula: 1) Marketing i prodaja, 2) Upravljanje društvenim medijima, 3) Grafički dizajn i kreiranje sadržaja i 4) Modul za slobodne radnje. Kursevi su počeli od septembra 2021. i 20 polaznika (50% žena, 90% manjina) je već završilo prva dva modula. Druga aktivnost je bila sa Bardha-om, nevladinom organizacijom koju vode žene, koja je izrazila interesovanje da sarađuje sa EYE na obuci žena u sektoru tekstila i odeće (uključujući šivenje i neke neophodne meke veštine za ciljnu grupu). EYE je angažovao MDA resurse za podršku za tehničku podršku NVO Bardha i razvio održivi poslovni model. NVO Bardha sarađuje sa lokalnim kompanijama (kao što su Yilber Tekstili i Albina Dyla koje obezbeđuju minimalnu platu odmah nakon završetka programa obuke u Bardha, ali pre zapošljavanja, sve devojke i žene koje je Bardha obučavala treba da kompletiraju jednomesečno stažiranje). NVO Bardha je odredila strategiju i politiku određivanja cena koje će pozitivno uticati na njene prihode, a to će obezbediti da cene budu pristupačne, da kupci mogu da plate, konkurentni i da će troškove održavati niskim kako bi se postigla finansijska održivost. Ukupni troškovi za program obuke biće 420 evra, odnosno 70 evra mesečno, što je pristupačna i razumna cena za učesnike, s obzirom na mogućnost zaposlenja koju pruža NVO Bardha nakon završetka programa obuke. Jaz između pristupačnosti ranjivih grupa da plate usluge, kao i spremnosti privatnog sektora da preuzme ovaj rizik (da plati obuku budućih zaposlenih), i održivosti provajdera i dalje ostaje pitanje za EYE projekat.

- **Karijerno vođenje (CG) za GSI ciljne grupe:** EYE je podržao VoRAE promocijom uspešnih priča iz mentorskog programa karijernog vođenja iz prethodne faze i, zajedno sa KCDF i njihovim lokalnim partnerom Mlada aktivna Gračanic, digitalni alati za karijerno savetovanje kao što je Busulla.com su promovisani na srpskom jeziku.
- **Pozivanje srpskih organizacija na aktivnosti i događaje:** EYE je pozvao i srpske organizacije na aktivnosti kao što su „Javno-privatno partnerstvo provajdera traženja posla“ i „Sistem praćenja pružalaca obuke“. U oba događaja aktivno su učestvovala organizacije predvođene Srbima.

6. Upravljanje komunikacijom i znanjem

Tokom 2021. godine, EYE je radio na unapređenju svoje komunikacije i prisustva na mreži deljenjem, komunikacijom i angažovanjem sa onlajn publikom kako bismo dalje unapredili naš odnos sa partnerima, korisnicima i javnošću. Od ulaska u treću fazu, EYE je pomerio fokus na širenje naučenih lekcija i prakse akumulirane tokom poslednjih osam godina u nastojanju da edukuje i pomogne partnere i druge donatore u vezi sa prilagođavanjem promena na tržištu, posebno nakon COVID-19. Veliki fokus je dat našem prisustvu na mreži, znajući kako sve zainteresovane strane stalno koriste društvene medije. Smatrali smo da je od suštinskog značaja da budemo aktivniji i delimo više svog rada sa partnerima. Od januara 2021, 277.770 ljudi je dosegno preko EYE Fejsbuk stranice. Dok je na LinkedIn-u, EYE stekao 338 novih pratilaca.

EYE je povećao broj prosečnih objava nedeljno sa jedne objave u dve nedelje na 2-3 objave nedeljno kako bi povećao naš angažman i doseg. Skoro svi naši partneri koriste platforme društvenih medija da podele svoj rad, da privuku mlade ljude da se prijave za njihove programe ili koriste njihove usluge; i pokazao se kao odlično sredstvo u mobilizaciji omladine. Kao takav, EYE konstantno deli rad naših partnera i informiše publiku o različitim mogućnostima od kojih mogu imati koristi. Neki od glavnih proizvoda znanja koje je EYE podelio preko društvenih medija tokom 2021 su:

- Objavljen izveštaj „ [Anketa o sistemu praćenja pružalaca neformalne obuke na Kosovu](#)“ i organizovan događaj za distribuciju sa partnerima da ih podstakne da kreiraju sopstveni sistem praćenja.
- Objavljen izveštaj i organizovana radionica na temu: [Saradnja Ministarstva finansija, rada i transfera, Agencije za zapošljavanje i privatnih biroa za zapošljavanje](#).
- [Priručnik za centre za karijeru u okviru škole za podršku učenicima 9. razreda](#) za informisani izbor karijere prilikom prelaska iz niže srednje škole u višu srednju školu.
- Korabi Corporation [Video](#) o promociji obuke za pekare i kolače.

- [Godišnji bilten \(magazin\)](#) koji sadrži ključne vesti i aktivnosti koje delimo sa našim partnerima.
- Blog za jedan od centara za obuku koje smo podržali, United Pixels, i kako su obučili mlade ljude u grafičkom dizajnu i prikazali neke uspešne priče o zapošljavanju: [Grafički dizajn, alat za jasnoću komuniciranja u vremenima konfuzije!](#);
- Izrada informativnog [Lista za Međunarodni dan žena](#).
- [Profil centra za karijeru u okviru škole za SOO školu](#) kako bi prikazali model i strukturu o tome kako se uspostavlja jedan takav centar.
- [Analiza jaza u veštinama u maloprodajnoj industriji](#), analiza koja identifikuje glavne nedostatke u veštinama u industriji iz koje smo razvili info grafiku koja objašnjava glavne nalaze.
- Pokretanje „[Uticaja COVID 19 na zapošljavanje žena u sektoru brige o deci](#)“ organizovanjem događaja kao i objavljivanjem studije na EYE veb stranici.
- Izveštaj koji pomaže učenicima karijernog centra da nauče kako da kreiraju portfolio/CV: „[Kako da kreirate izuzetno efikasan portfolio](#)“.
- U saradnji sa Glasom Roma, Aškalijski i Egipćana (VoRAE), EYE je kreirao video o uspešnoj priči koji prikazuje program mentorstva, koji je podržao EYE, kao i uticaj programa na RAE učenike koji su imali koristi od programa.

7. Monitoring i merenje rezultata

Monitoring i merenje rezultata nastavlja da bude jedan od centralnih delova u implementaciji projekta za donošenje odluka, upravljanje i učenje. Trenutni MRM sistem nudi dobre osnovne informacije za Fazu III. U nastavku su navedene aktivnosti koje su se odvijale tokom 2021. godine u vezi sa MRM.

Definisanje osnova za ključne pokazatelje projekta pod Ishodom 1 i Ishodom 2.

Tokom 2021. godine, EYE je sproveo neka istraživanja kako bi odredio osnove za dva ključna pokazatelja u okviru ishoda 1. Istraživanje je imalo za cilj razvoj metodologije procene putem kvalitativnog i kvantitativnog prikupljanja podataka. U nastavku su definisane osnovne linije:

- Broj pružalaca obuke koji održavaju obuku na održiv način i u saradnji sa privatnim sektorom bez podrške donatora. Ukupno 37% (62 od ukupno 167) pružalaca obuke koji su finansijski održivi saraduju sa privatnim sektorom koristeći njihove povratne informacije u prilagođavanju modula obuke.
- Povećanje investicija partnera u neformalne obuke. Iznos od 80.603 evra je traženi iznos iz ankete sa EYE partnerima u vezi sa njihovim ulaganjima u neformalne obuke.
- Projektni pokazatelj „Promena vremena potrebnog mladoj osobi da pronađe posao putem posredovanja na tržištu rada“ koji potpada pod ishod 2 ne može se meriti samo kvantitativno. Tim je napravio nekoliko pokušaja kombinovanjem kvantitativnih i kvalitativnih metoda istraživanja sa portalima za posao i diplomcima stručnog obrazovanja. Nalazi pokazuju da je bilo različito vreme potrebno diplomcima da dobiju posao i da varira između 0-3 meseca, 4-6 meseci, 6-12 i više od 12 meseci. U anketi sa 121 korisnikom najvećeg portala za zapošljavanje, portala pune i 3 fokus grupe, prosečno vreme za pronalaženje posla iznosilo je 1-6 meseci (50%) ispitanika. Bez obzira na vrednost koju ova informacija nudi projektu, EYE je primetio od ispitanika fokus grupa koji su potvrdili da su im usluge posredovanja pri zapošljavanju pomogle

da lakše, brže nađu posao i brže prelaze sa posla. EYE će nastaviti da dobija kvalitativne dokaze u vezi sa ovim indikatorom kako bi procenio napredak.

Revidirani MRM priručnik: EYE je tokom svojih projektnih faza pripremio MRM priručnik koji je bio osnova logičkih koraka za bilo koju unutrašnju ili eksternu stranu da shvati kako se procesi grade i prate u okviru projekta. EYE je revidirao priručnik iz faze 2 i napravio potrebne izmene/prilagodbe prema novoj fazi projekta. MRM je takođe blisko saradivao sa službenikom za komunikacije na vizuelizaciji i dokumentovanju procesa donošenja odluka koji se smatra važnim delom tokom implementacije projekta. Alati i procesi upravljanja projektom su integrisani i mogu se ažurirati u skladu sa novim promenama ili adaptacijama.

8. Finansije i menadžment

8.1 Finansije - u 2021. godini EYE je potrošio 75,7% planiranog budžeta. Pandemija je otežala sklapanje partnerstava. Delovi 1, 2 i 3 imaju bolje stope potrošnje. Prvi deo ima prekoračenje od 15,4%, ali to je još uvek u okviru budžeta faze. Glavna kancelarija je pružila veću podršku tokom perioda izveštavanja zbog dodatnih napora potrebnih za upravljanje tranzicijom i promenama direktora projekta EYE nakon odlaska Pietera i dolaska Julijana.

U delu 4 je potrošen sav budžet na intervencije vođene industrijom (rezultat 1.2) i izdvajanjem većine svog budžeta na neformalnu obuku (rezultat 1.1). Štaviše, polovina budžeta u Ishodu 2 je potrošena.

Važno je napomenuti da je polovina budžeta za COVID odgovor potrošena, a druga polovina je izdvojena za 2021. godinu u Ishodu 1. Budžet koji se odnosi na COVID odgovor u Ishodu 2 nije potrošen zbog kasne implementacije partnera, ali je 50% planiranog budžeta je rezervisano. Ali, takođe, kasnila je realizacija aktivnosti iz budžeta za odgovor na COVID i zbog toga je stopa potrošnje niža. Najveći izazov je bio razlikovati aktivnosti koje su finansirane kroz uobičajeni budžet na osnovu ishoda i budžet za odgovor na COVID. Bilo je jasno da je budžet za odgovor na COVID u vidu podrške inicijativama koje podržavaju korisnike pogođene pandemijom kao što su: centar za obuku koji je zatvoren zbog pandemije, uključivanje žena i grupa iz manjinskih zajednica u obuke koje su identifikovane kao grupe koje su najviše pogođene pandemijom, podrška digitalnim rešenjima za obuku i posredovanje pri zapošljavanju koja su bila neophodna za prilagođavanje.

Ostatak budžeta u drugim stavkama u delu 4 biće prosleđen 2022. godine.

Bilans za 2021. po svim budžetskim stavkama biće prosleđen 2022. godine.

8.2 Upravljanje projektom

- EYE ima novog direktora projekta. G. Džulijan Pič (Julian Peach) pridružio se projektu u novembru 2021. godine nakon odlaska prethodnog direktora projekta u septembru iste godine. Prethodni direktor je bio primoran da ode iz zdravstvenih razloga;
- EYE je takođe zaposlio novog službenika za komunikacije i novog menadžera za intervencije za razvoj veština tokom 2021. godine;
- Drugi sastanak Upravnog odbora EYE-a je uspešno završen u oktobru 2021. godine u kancelarijama Agencije za zapošljavanje, kojim je predsedavao direktor Agencije za zapošljavanje, g. Drin Haračia (Drin Haraqia). Tokom sastanka odobren je polugodišnji izveštaj EYE.
- EYE tim je organizovao tri važne terenske posete tokom 2021. godine:
  - Terenska poseta švajcarskog ambasadora i predstavnika SDC-a 12. maja CSO Uroševac, SOO školi Shtjefan Gjecovi i Bonevet Priština;
  - Poseta SDC delegacije na visokom nivou iz Berna u septembru za Speeex Education u Prištini i Korabi Trening Centru;
  - Terenska poseta osoblja SDC-a 6. decembra LINK-u u Severnoj Mitrovici, Medija centru, Dekoriti i Beetroot akademiji.

Rešavanje mogućih rizika:

- EYE aktivno učestvuje u koordinaciji donatora kako bi se izbegao rizik od dupliranja EYE napora;
- EYE je vodio računa da gradi odnose i izgradio je reputaciju čime je smanjio rizik od nemogućnosti implementacije zbog nedostatka partnera;

Aneks 1: Tabela sa rezultatima

Pokazatelji rezultata 1.1	Dodatni rezultati 2 faze	Osnovna procena	Meta 2021	Rezultati 2021	Kumulativno	2024 Meta faze
Broj novih paketa obuke koje nude pružaoci neformalne obuke (direktni i indirektni)		44	6	17	61	64
Iznos prihoda koji su ostvarili privatni pružaoci neformalnih obuka od novih obuka		280,000 CHF	45,000CHF	84,433 CHF	364,434 CHF	430,000 CHF
Broj razvijenih KML proizvoda		0	1	2 ³⁷	1	4
Zadovoljstvo korisnika za KML proizvodima		0	0	92% ³⁸	92%	50%
Pokazatelji rezultata 1.2		Osnovna procena	Meta 2021	Rezultati 2021	Kumulativno	2024 Meta faze
Broj novih rešenja za obuku razvijenih i ponuđenih u privatnom sektoru		0	4	3	3	10
Broj preduzeća koja imaju koristi od rešenja koje omogućava EYE		0	15	40	40	30
Broj razvijenih KML proizvoda		0	1	2 ³⁹	2	4
Zadovoljstvo korisnika za KML proizvodima		0	1	58% ⁴⁰	58%	50%

³⁷ 1) Info grafika o jazu u veštinama za štamparsku industriju, 2) Praćenje nalaza ankete sistema praćenja

³⁸ 25 od 27 provajdera obuke koji su učestvovali u prezentaciji Studije praćenja potvrdilo je spremnost da investira u Sistem praćenja.

³⁹ 1) Korabi video promocija o obuci za pekare i kolače, 2) Info grafika o nedostatku veština u maloprodaji.

⁴⁰ 68%=20%+48% na Korabi video promociji, 408 ljudi je kliknulo i 81 je reagovalo/delilo (20%). 2) 48% - 20 ljudi od 40 koji su kliknuli na objavu reagovalo je različitim akcijama. 58% je prosek

Pokazatelji rezultata 2.1	Dodatni rezultati 2 faze	Osnovna procena	Meta 2021	Rezultati 2021	Kumulativno	2024 Meta faze
Broj novih/poboljšanih usluga karijernog vođenja		3	1	4 ⁴¹	7	6
Broj karijernih centara koji uvode nove/poboljšane usluge karijernog vođenja		0	5	7	7	10
Broj osnovanih finansijski održivih karijernih centara		9	0	3	12	19
Procenat učenika izražava svoje zadovoljstvo uslugama karijernog vođenja		0	75%	n/a ⁴²	0	75%
7 regionalnih karijernih informacionih centara uspostavljenih preko PES-a		0	7	n/a ⁴³	0	7
Broj razvijenih KML proizvoda		0	1	3 ⁴⁴	3	4
Zadovoljstvo korisnika za KML proizvodima		0	50%	68% ⁴⁵	68%	50%

⁴¹ 1) Promocija zanimanja specifičnih za industriju, 2) Obuka za kreiranje efektivnog portfolija, 3) Olakšice za učenike 9. razreda, 4) Obuka iz radnog prava;

⁴² Da bude izmereno na kraju 2022. godine

⁴³ Aktivnost je odložena

⁴⁴ 1) Priručnik za školske centre za karijeru u podršci učenicima 9. razreda, 2) Profil školskog karijernog centra za SOO, 3) kako napraviti izuzetno efikasan portfolio

⁴⁵ 23 osobe od 34 koji su kliknuli na objavu na Fejsbuku za info grafiku i profil SBCCS-a su stupili u interakciju, lajkovali, komentarisali ili podelili objavu. To je ukupno 68% onih koji su zadovoljni sadržajem.

Pokazatelji rezultata 2.2	Dodatni rezultati 2 faze	Osnovna procena	Meta 2021	Rezultati 2021	Kumulativno	2024 Meta faze
Broj javnih i privatnih usluga prelaska na rad koje je omogućio EYE		5	0	2 ⁴⁶	7	10
Broj oglasa za slobodna radna mesta oglašanih na portalima za zapošljavanje	4,000	10 000	0	402	10,402	15 000
Procenat nezaposlenih izražava zadovoljstvo javnim i privatnim prelaskom na usluge rada		0	50%	78.5% ⁴⁷	78.5%	75%
Broj razvijenih KML proizvoda		0	1	2 ⁴⁸	2	4
Zadovoljstvo korisnika za KML proizvodima		0	50%	96% ⁴⁹	0	50%

⁴⁶ Superpuna platforma i Kosovajob

⁴⁷ U onlajn anketi koju je sproveo Portal Pune sa 121 ispitanikom koji je pitao tražioce posla o njihovom zadovoljstvu uslugama koje pružaju onlajn portali za posao, 78,5% je odgovorilo da je zadovoljno;

⁴⁸ U okviru rezultata 2.2, tokom 2021. razvijeni su sledeći KML proizvodi: 1) Događaj o uticaju COVID-a na zapošljavanje žena u sektoru brige o deci i 2) Izveštaj o „Saradnji između MFRT-a, Javne agencije za zapošljavanje i privatnih agencija za zapošljavanje“;

⁴⁹ Od 275 ljudi koji su reagovali na prijavu objavljenu na Fejsbuk stranici, njih 248 je reagovalo komentarisanjem ili deljenjem. To je ukupno 96% korisnika koji su zadovoljni proizvodom/sadržajem.

Aneks 2: Lista novih modula obuke koje nude pružaoci neformalnih obuka

AGJENCIA E PUNËSIMIT E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
AGENCIJA ZA ZAPOSŁJAVANJE REPUBLIKE KOSOVO
EMPLOYMENT AGENCY OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

CSO

1. Stolarija
2. Električne instalacije
3. Zidarski radovi
4. Računovodstvo

NVO LINK

1. Marketing i prodaja
2. Upravljanje društvenim medijima
3. Grafički dizajn i kreiranje sadržaja
4. Modul rada bez stalnog ugovora

Data2Know

1. Python
2. SQL 1
3. NET 1

BIT akademija

1. CCNA
2. Cisco Devnet
3. ASP.NET5
4. IT essentials
5. Wordpress
6. Python
7. UI&UX
8. ReactJS

Beetroot akademija

1. QA obuka

SHEHU centar za obuku

1. Uvod u stolariju, bezbednost na radu i zaštitu životne sredine
2. Kompjuterska numerička kontrola (CNC)

Kosovsko maloprodajno udruženje

1. Korisnički servis i prodaja
2. Poslovanje maloprodaje

Dekoriti centar za obuku

1. Uvod u stolariju
2. Izrada nameštaja i uređenje enterijera
3. Digitalna proizvodnja
4. Slikarska ilustracija

Aneks 3 Ažuriranje procene rizika

Ažuriranje matrice rizika iz ProDoc-a – (period izveštavanja)

Glavni identifikovani rizici u vezi sa intervencijom	Verovatnoća incidencije	Uticaj	Planirane mere (za ublažavanje ili druge)	Ažuriranje planiranih i sprovedenih mera ublažavanja
Javnim akterima nedostaju političko vođstvo i tehnički kapaciteti da vode pozitivne promene u tržišnom sistemu. Oni sporo reaguju na pritisak tržišta, možda nemaju ovlašćenja da donesu neophodne odluke (posebno u vezi sa budžetskim pitanjima) ili njihov vremenski okvir možda nije prilagođen potrebama i tempu privatnih zainteresovanih strana	Niska/Srednja	Srednji	Izgradnja kapaciteta partnera/aktera i pružanje finansijske pomoći tamo gde je to potrebno. EYE takođe razume da su podsticaji javnog sektora različiti i da će obezbediti da dinamični pojedinci i institucije budu nagrađeni kroz priznanje i unapređenje njihovog profila unutar i van svojih organizacija. Angažovanje sa ključnim uticajnim osobama kada je to moguće.	EYE je uspeo da održi odnos sa ministarstvima obrazovanja i finansija/rada kako bi napravio neophodne planove za postizanje ciljeva projekta. Ovo je ostvareno jasnim komuniciranjem sa njima, formalizovanjem dogovora i transparentnim procesom.
Zapošljavanje mladih je i goruće pitanje i glavni prioritet kosovske vlade. Kao takve, mnoge inicijative usmerene na mlade su u toku i mnoge druge će se pojaviti tokom trajanja programa. Rizik je da se intervencije drugih donatora mogu preklapati, dok prate pristup direktnog sprovođenja, što može ometati pristup sistemskim	Visoka	Srednji	EYE će ostati u bliskoj koordinaciji i saradnji sa drugim donatorskim inicijativama kao što su USAID Compete projekat, Kosovo Challenge Fund koji finansira KfV, kao i novi GIZ predstojeći projekat „Spremni za posao“. Njihov rad može imati veliki uticaj na naše trenutne aktivnosti, stoga će EYE blisko saradivati sa njima. EYE bi takođe mogao da podstakne vladu da predvodi donatore da	EYE aktivno učestvuje u koordinaciji donatora kako bi se izbegao rizik od dupliranja napora EYE. EYE ostaje kao relevantna zainteresovana strana da utiče na vodeće donatore da

promenama našeg programa. Nadmetanje donatora za pažnju zainteresovanih strana i prevelika ponuda sredstava mogu negativno uticati na spremnost aktera da rade sa programom orijentisanim na podršku.			finansiraju projekte koji podržavaju nacionalne prioritete, strategije i održive rezultate.	finansiraju projekte koji su od nacionalnog interesa, kao što su MOR, KfV kroz Kosovo Challenge fond.
Privatni provajderi usluga u oblastima pružanja veština, karijernog vođenja i posredovanja pri zapošljavanju teško mogu da prošire svoje poslovanje i postignu profitabilnost	Srednja	Srednji	Podržati ih u marketingu njihovih usluga, razvoju održivih poslovnih modela i proširenju portfelja usluga ili ciljajte regionalna tržišta kako bi bili profitabilni u sektorima koji se šire.	EYE je uspeo da uđe u nova partnerstva i podrži ih da se prošire.

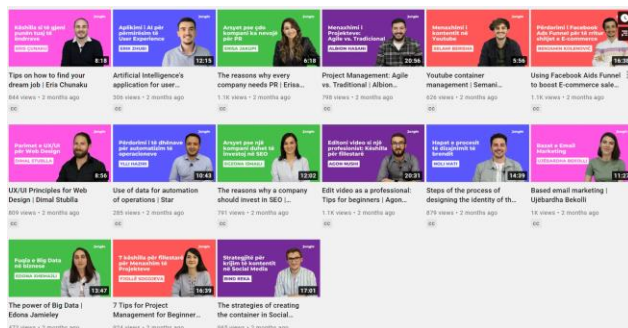
Novi rizici, ako ih ima, identifikovani od strane partnera i mere za ublažavanje (period izveštavanja)

Glavni identifikovani rizici u vezi sa intervencijom	Verovatnoća incidencije	Uticaj	Planirane mere (za ublažavanje ili druge)	Ažuriranje planiranih i sprovedenih mera ublažavanja
Ekonomska kriza koja može uticati na sve biznise, pa možda neće biti zainteresovani za ulaganje u obuke ili za plaćanje usluga traženja posla.	Visoka	Visok	Fokusirati se na sektore koji imaju visok potencijal za rast uprkos ekonomskoj i političkoj krizi	Raditi sa vodećim biznisima Kontinuirano komunicirati sa privatnim sektorom Pomoci pružaocima usluga zapošljavanja da pronađu jeftina rešenja.
Migracija mladih	Srednja	Srednji	Zbog velike migracije mladih, biznisi oklevaju da plate obuku	Podržati održive poslovne modele i povezati se sa privatnim sektorom

Aneks 4: Najbitnije EYE vesti tokom 2021

3 Karijerna centra u Srbici, Prizrenu i Uroševcu osnovana uz 100% javnih fondova

JUNGLE: pripremanje naredne generacije digitalnih lidera

Projekat EYE pokreće najnoviju studiju: „Uticaj COVID-19 na zapošljavanje žena u sektoru brige o deci“

Projekti EYE mbështetë prirë SOO Samit në Kosovë

Shvajcarski diplomatski kor në vizitë EYE-ovim partnerimave

EYE dhe MONTI nënshkruajnë PS për SOO shkollave

EYE predstavlja anketu za pružaoce neformalne obuke

Radionica o unapređenju saradnje između javnih i privatnih agencija za zapošljavanje

Dekoriti otvara vrata svog centra za obuku mladih koji su zainteresovani za preradu drveta

„Obuka koja garantuje zapošljavanje“ – od strane Kosovskog udruženja za maloprodaju

**Korabi program obuke je sada dostupan
na srpskom jeziku**